

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (quality research) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ซึ่งจะวิจัยโดยศึกษาจากเอกสาร (documentary research) เป็นหลัก

แบบที่ จะกล่าวถึงวิธีการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การกำหนดกลุ่มประชากร การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรในการวิจัย ตลอดจนถึงการวิเคราะห์ข้อมูล ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากร

หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่วางจำหน่ายทั่วประเทศ ระหว่างปีพ.ศ. 2528-2537

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกหนังสือพิมพ์รายวัน 2 ฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐและสยามรัฐ

ระยะเวลาที่ทำการวิจัย

1. วิเคราะห์เนื้อหาของกลุ่มตัวอย่างในช่วงปี พ.ศ. 2528-2532 ซึ่งเป็นช่วง 5 ปีแรกของช่วงเวลาที่ทำการวิเคราะห์ และเป็นช่วงหลังจากกรณีพิพาทเรื่อง 3 หมู่บ้านชายแดนไทย-ลาว เพ็งยุติ และรัฐบาลไทยกำลังเริ่มต้นฟื้นฟูความสัมพันธ์กับลาวใหม่
2. วิเคราะห์เนื้อหาของกลุ่มตัวอย่างในช่วงปีพ.ศ. 2533-2537 ซึ่งเป็นช่วง 5 ปีหลังของการวิเคราะห์ และเป็นยุคที่ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาวเริ่มดำเนินไปด้วยดี โดยเฉพาะในเรื่องของเศรษฐกิจและการลงทุน

เหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาหนังสือพิมพ์ไทยใน 2 ช่วงเวลาดังกล่าวเพราะ ทั้งสองช่วงเวลา หนังสือพิมพ์น่าจะเห็นภาพสะท้อน ของความเปลี่ยนแปลงของภาพลักษณ์ของประเทศลาวและชาวลาว ได้อย่างชัดเจน ตามสถานการณ์ความสัมพันธ์ไทยลาวที่เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ในช่วงปีพ.ศ. 2528 เป็นช่วงที่ไทยเพิ่งเริ่มต้นฟื้นฟูความสัมพันธ์กับลาวหลังจากที่เพิ่งมีข้อบาดหมาง ในขณะที่ช่วง 5 ปีหลัง ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว เริ่มแน่นแฟ้นขึ้น โดยมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ มีกลุ่มตัวอย่างคือ หนังสือพิมพ์ไทย 2 ชื่อฉบับ คือ ไทยรัฐ และสยามรัฐ ตลอดระยะเวลา 12 เดือนของปีพ.ศ. 2528-2537 รวมเป็นเวลา 10 ปี

การสุ่มตัวอย่างในแต่ละปี ใช้วิธีเลือกสุ่มหนังสือพิมพ์เดือนละ 2 ฉบับ โดยวิธีการสุ่มแบบ หมุนเวียน (rotate sampling) เพื่อให้ได้ตัวอย่างกระจายครบ ตั้งแต่วันจันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์ เสาร์ จนถึงวันอาทิตย์

สูตรที่ใช้คือ $i, i+1k, i+2k, i+3k, \dots$

$k = 16$

i : วันอาทิตย์วันแรกของเดือนมกราคมของทุกปี

k : ค่าคงที่ในการสุ่ม เพื่อให้ได้วันครบทั้ง 7 วัน

หากสุ่มตามวิธีนี้ จะได้กลุ่มตัวอย่างเป็นหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ปีละ 23 ฉบับ และสยามรัฐปีละ

23 ฉบับ

สุ่มตัวอย่างในช่วงปี 2528-2537 รวม 10 ปี ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 460 ฉบับ

ดูตาราง 3.1 แสดงการสุ่มตัวอย่างในหน้าถัดไป

3.1 ตารางการสุ่มตัวอย่างนสพ.ไทยรัฐ และสยามรัฐ ระหว่างปีพ.ศ. 2528-2537

ปีที่	เดือน	มกราคม		ตุลาคม		มีนาคม		เมษายน		พฤษภาคม		มิถุนายน		กรกฎาคม		สิงหาคม		กันยายน		ตุลาคม		พฤศจิกายน		ธันวาคม		รวม (ฉบับ)
		ปี	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2		
1	2528	อา 6	อ 22	พ 7	ส 23	จ 11	พ 27	ศ 12	อา 28	อ 14	พ 30	ส 15	-	จ 1	พ 17	ศ 2	อา 18	อ 3	พ 19	ส 5	จ 21	พ 6	ศ 22	อา 8	อ 24	23
2	2529	อา 5	อ 21	พ 6	ส 22	จ 10	พ 26	ศ 11	อา 27	อ 13	พ 29	ส 14	จ 30	พ 16	-	ศ 1	อา 17	อ 2	พ 18	ส 4	จ 20	พ 5	ศ 21	อา 7	อ 23	23
3	2530	อา 4	อ 20	พ 5	ส 21	จ 9	พ 25	ศ 10	อา 26	อ 12	พ 28	ส 13	จ 29	พ 15	ศ 31	อา 16	-	อ 1	พ 17	ส 3	จ 19	พ 4	ศ 20	อา 6	อ 22	23
4	2531	อา 3	อ 19	พ 4	ส 20	จ 7	พ 23	ศ 8	อา 24	อ 10	พ 26	ส 11	จ 27	พ 13	ศ 29	อา 14	อ 30	พ 15	-	ส 1	จ 17	พ 2	ศ 18	อา 4	อ 20	23
5	2532	อา 1	อ 17	พ 2	ส 18	จ 6	พ 22	ศ 7	อา 23	อ 9	พ 25	ส 10	จ 26	พ 12	ศ 28	อา 13	อ 29	พ 14	ส 30	-	จ 16	พ 1	ศ 17	อา 3	อ 19	23
6	2533	อา 7	อ 23	พ 8	ส 24	จ 12	พ 28	ศ 13	อา 29	อ 15	พ 31	ส 16	-	จ 2	พ 18	ศ 3	อา 19	อ 4	พ 20	ส 6	จ 22	พ 7	ศ 23	อา 9	อ 25	23
7	2534	อา 6	อ 22	พ 7	ส 23	จ 11	พ 27	ศ 12	อา 28	อ 14	พ 30	ส 15	-	จ 1	พ 17	ศ 2	อา 18	อ 3	พ 19	ส 5	จ 21	พ 6	ศ 22	อา 8	อ 24	23
8	2535	อา 5	อ 21	พ 6	ส 22	จ 9	พ 25	ศ 10	อา 26	อ 12	พ 28	ส 13	จ 29	พ 15	ศ 31	อา 16	-	อ 1	พ 17	ส 3	จ 19	พ 4	ศ 20	อา 6	อ 22	23
9	2536	อา 3	อ 19	พ 4	ส 20	จ 8	พ 24	ศ 9	อา 25	อ 11	พ 27	ส 12	จ 28	พ 14	ศ 30	อา 15	อ 31	-	พ 16	ส 2	จ 18	พ 3	ศ 19	อา 5	อ 21	23
10	2537	อา 2	อ 18	พ 3	ส 19	จ 7	พ 23	ศ 8	อา 24	อ 10	พ 26	ส 11	จ 27	พ 13	ศ 29	อา 14	อ 30	-	พ 15	ส 1	จ 17	พ 2	ศ 18	อา 4	อ 20	23
																								รวม	230	

สูตรที่ใช้ $i, i+1k, i+2k, i+3k, \dots$

i = วันอาทิตย์แรกของเดือนมกราคมของทุกปี

k = 16

k : ค่าคงที่

กลุ่มตัวอย่าง คือ นสพ.ไทยรัฐ 230 ฉบับ และสยามรัฐ 230 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 460 ฉบับ

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

สมมติฐานที่ 1

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ทัศนคติของหนังสือพิมพ์ไทยต่อชาวลาวและประเทศลาว

ตัวแปรตาม ได้แก่ ภาพลักษณ์แบบต่าง ๆ ของชาวลาวและประเทศลาว

สมมติฐานที่ 2

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ช่วงเวลาของหนังสือพิมพ์ คือ ช่วงปี 2528-2532 และ ปี 2533-2537

ตัวแปรตาม ได้แก่ ภาพลักษณ์ของชาวลาวและประเทศลาว

สมมติฐานที่ 3

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-ลาว

ตัวแปรตาม ได้แก่ ภาพลักษณ์ที่เป็นบวกและลบของชาวลาวและประเทศลาว

สมมติฐานที่ 4

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ แนวคิดเรื่องชาติพันธุ์นิยมของหนังสือพิมพ์

ตัวแปรตาม ได้แก่ ภาพลักษณ์และแบบฉบับของชาวลาวและประเทศลาว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกข้อมูล สำหรับบันทึกข้อมูลจากชิ้นงานเขียนแต่ละชิ้นที่ปรากฏอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์ที่ทำการสุ่มตัวอย่างมา โดยใช้แบบบันทึกข้อมูล 1 แผ่น สำหรับชิ้นงานเขียนแต่ละชิ้น ในแบบบันทึกข้อมูลดังกล่าว ประกอบด้วยตารางสำหรับกรอกข้อมูลของชิ้นงานเขียนที่ทำการวิจัย เช่น
  - ลำดับที่... ประจำวันที่... เดือน... พ.ศ....
  - เอ่ยถึง ชื่อบุคคล... กลุ่มบุคคล... องค์กร... หรือชื่อประเทศลาวโดยรวม
  - รายละเอียดของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่เอ่ยถึง เช่น เพศ อายุ อาชีพ บทบาทในข่าว
  - มีลักษณะของการตั้งใจกล่าวถึง (about) หรือพาดพิงถึง (mention)
  - รูปแบบการนำเสนอ เช่น ข่าว บทความ บทบรรณาธิการ คอลัมน์ บทสัมภาษณ์ สารคดี ฯลฯ
  - ตำแหน่งของชิ้นงานที่ตีพิมพ์ เช่น หน้าหนึ่ง หน้าข่าวต่างประเทศ หน้าสังคม หน้าสตรี ฯลฯ
  - ขนาดของเนื้อหาชิ้นงาน (คอลัมน์นิ้ว)
  - ขนาดของพาดหัว หากเป็นข่าวหน้า 1 (คอลัมน์นิ้ว)

-คำที่ใช้พาดหัว "....."

-ชนิดของเนื้อหาที่ขึ้นงานนำเสนอ เช่น การเมือง รัฐบาล กิจกรรมทางเศรษฐกิจ สงคราม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การศึกษา การเกษตร กีฬา บันเทิง ฯลฯ

-หัวข้อ (topic) ของเนื้อหาที่นำเสนอ เช่น ขบวนการรับความช่วยเหลือ การอพยพ การก่อสร้าง ฯลฯ

-แหล่งข่าว (source) ที่ให้ข่าวเกี่ยวกับประเทศลาวในชั้นข่าวนั้น ๆ

-ภาพลักษณ์ของชาวลาวและประเทศลาว

-เป็นกลาง เมื่องานเขียนขึ้นนั้นกล่าวถึงข่าวที่มีแต่ข้อเท็จจริง โดยปราศจากความเห็น

-เป็นบวก เมื่องานเขียนขึ้นนั้นใช้คำ หรือแนวคิดที่ให้ภาพของประเทศลาว หรือชาวลาวที่อยู่ในข่าวในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังนี้ จริงใจ ซื่อสัตย์ ฉลาด เป็นผู้นำที่ดี ใจดี ให้ความช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือ ฯลฯ

-เป็นลบ เมื่องานเขียนขึ้นนั้นใช้คำหรือแนวคิด ที่ให้ภาพของประเทศลาว หรือชาวลาวที่อยู่ในข่าว ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังนี้ กระจายสงคราม โหดเหี้ยม ไร้มนุษยธรรม เจ็บช้ำ เห็นแก่ตัว ไร้เหตุผล อารมณ์นิยม หลอกหลวง ใจ ี่เกี้ยว ล้าหลัง ฯลฯ

-สมญานามที่หนังสือพิมพ์ไทยใช้เรียกแทนชื่อบุคคล กลุ่มบุคคล หรือประเทศลาว

-ข้อความกำกับ คือข้อความที่น่าสนใจที่คัดลอกมาจากงานเขียนขึ้นนั้น ที่ปรากฏคำหรือแนวคิดที่แสดงทัศนคติหรือความลำเอียงต่อประเทศลาวหรือชาวลาวอย่างชัดเจน เพื่อประกอบในการวิเคราะห์ต่อไป

2. ตารางแจกแจงความถี่ ตามปัญหาวินิจฉัยของแต่ละข้อ ดังนี้

ปัญหาวินิจฉัยข้อ 1 ภาพลักษณ์และแบบฉบับของประเทศลาวและชาวลาวในหนังสือพิมพ์ไทย เป็นอย่างไรบ้าง?

-สร้างตารางแจกแจงความถี่ของการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับชาวลาวและประเทศลาวในหนังสือพิมพ์ไทยในแต่ละปี (2528-2537) โดยแยกรูปแบบของเนื้อหา ได้แก่ ข่าว บทความ สารคดี คอลัมน์ และบทบรรณาธิการ ฯลฯ รวมทั้งแยกเปรียบเทียบข้อมูลความถี่ของเนื้อหาในทุก ๆ ปี โดยบันทึกจำนวนขึ้นของเนื้อหาในรูปแบบต่าง ๆ ที่กล่าวถึงลาว นับความถี่ของข้อเขียน 1 ขึ้น

เป็น 1 ไม่ว่าจะมีความยาวเท่าไรก็ตาม เพื่อดูปริมาณการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับลาวว่า มีความแตกต่างกันหรือไม่ มากขึ้นหรือน้อยลงหรือไม่ ในแต่ละช่วงปี

-สร้างตารางแจกแจงความถี่ แยกข้อมูลว่า งานเขียนชิ้นนั้น ตั้งใจกล่าวถึง (about) หรือเพียงแค่พูดถึง (mention) ชาวลาวและประเทศลาว เพื่อดูว่า หนังสือพิมพ์ไทยให้ความสำคัญต่อการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับประเทศลาวมากน้อยเพียงใด เปรียบเทียบในแต่ละปี

-สร้างตารางแจกแจงความถี่ของตำแหน่งของหน้าที่ตีพิมพ์ ว่าอยู่ในหน้าแรก หน้าบทบรรณาธิการ หน้าใน เพื่อดูงานเขียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเทศลาว ว่าถูกจัดให้อยู่ในตำแหน่งที่มีความสำคัญมากน้อยเพียงใด เปรียบเทียบในแต่ละปี

-สร้างตารางแจกแจงความถี่เนื้อที่ (space) ของพาดหัวข่าวเป็นคอลัมน์นิ้ว เพื่อดูว่า หนังสือพิมพ์ไทยให้เนื้อที่ของการพาดหัวข่าวเกี่ยวกับลาวมากน้อยเพียงใด เปรียบเทียบในแต่ละช่วงปี

-สร้างตารางแจกแจงความถี่คำที่ใช้พาดหัว เรียงลำดับจากคำที่ใช้บ่อยที่สุดไปจนถึงคำที่ใช้บ่อยน้อยที่สุด

-สร้างตารางแจกแจงความถี่แยกชนิดของเนื้อหา เช่น การเมือง การทหาร เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การศึกษา วัฒนธรรม กีฬา บันเทิง ฯลฯ เพื่อดูว่า หนังสือพิมพ์ไทยให้ความสำคัญกับเนื้อหาประเภทไหนมากที่สุดที่เกี่ยวข้องกับลาว เปรียบเทียบในแต่ละช่วงปี

-สร้างตารางแจกแจงความถี่แยกเนื้อหาข่าวที่เกี่ยวข้องกับลาวแต่ละชิ้น ว่าเป็นข้อเท็จจริง หรือความเห็น เพื่อดูว่า หนังสือพิมพ์ไทยเน้นภาพลักษณ์ของลาวเป็นแบบฉบับใดแบบฉบับหนึ่งหรือไม่ โดยตัดสินว่า หากงานเขียนเป็นข้อเท็จจริงที่ปราศจากความคิดเห็น ถือว่างานเขียนชิ้นนั้นเป็นกลาง หากมีข้อความหรือถ้อยคำที่แสดงความคิดเห็น ถือว่างานเขียนชิ้นนั้นเป็นบวกหรือเป็นลบ เปรียบเทียบในแต่ละปี

-จากนั้นจึงสร้างตารางแจกแจงความถี่ของ คุณลักษณะของชาวลาและประเทศลาวที่

ปรากฏในหนังสือพิมพ์ เพื่อดูว่าคุณลักษณะแบบใดปรากฏบ่อยครั้งที่สุด และมีภาพลักษณ์ที่เป็นบวก กลาง ลบมากน้อยต่างกันอย่างไร ในแต่ละช่วงปี มองเห็นแนวโน้มของความเปลี่ยนแปลง โดยวิเคราะห์แยกคุณลักษณะดังต่อไปนี้

เป็นกลาง คืองานเขียนที่ไม่แสดงความคิดเห็นใด ๆ ต่อลาวในหนังสือพิมพ์

เป็นบวก เมื่องานเขียนชิ้นนั้นให้ภาพของลาวในลักษณะดังต่อไปนี้ จริงใจ ซื่อสัตย์ ฉลาด เป็นผู้ที่ดี ให้ความช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือ ฯลฯ

เป็นลบ เมื่องานเขียนชิ้นนั้นให้ภาพของลาวในลักษณะดังต่อไปนี้ กระจายสงคราม ไร้เหตุผล ล้าหลัง ใจ เห็นแก่ตัว หลอกหลวง ฯลฯ

ปัญหาวิจัยข้อ 2 ภาพลักษณ์ของประเทศลาวและชาวลาวในหนังสือพิมพ์ไทยในช่วงปี 2528-2532 และ 2533-2537 มีความแตกต่างกันหรือไม่? อย่างไร?

-สร้างตารางแจกแจงความถี่ นำข้อมูลที่ได้มาจากปัญหาวิจัยข้อที่ 1 มาจัดแบ่งออกเป็น 2 ช่วงดังกล่าว และเปรียบเทียบความแตกต่างของทั้งสองช่วงในแต่ละประเด็น ทั้งแง่เนื้อหา ชนิดของเนื้อหา ปริมาณและความถี่ในการนำเสนอคุณลักษณะของคนลาวและประเทศลาว ว่าแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

ปัญหาวิจัยข้อ 3 เมื่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-ลาว เปลี่ยนแปลง ทำให้ภาพลักษณ์ของประเทศลาวและชาวลาวเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

นำตารางแจกแจงความถี่จากปัญหาวิจัยข้อที่ 2 มาเปรียบเทียบดูแนวโน้มของความเปลี่ยนแปลงของภาพลักษณ์ของลาวในหนังสือพิมพ์ (จากลบเป็นบวก จากบวกเป็นลบ หรือคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง) ของตลอดระยะเวลา 10 ปี เพื่อวิเคราะห์และอภิปรายผลเทียบกับประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาวตั้งแต่ปี 2528-2537 (ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะดีขึ้นเรื่อย ๆ) ดูว่า ความเปลี่ยนแปลงของเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-ลาวหรือไม่ กล่าวคือ ภาพลักษณ์ของลาวเป็นบวกมากขึ้นตามระยะเวลาในแต่ละปีหรือไม่

3. ส่วนของการวิเคราะห์และอภิปรายผล เป็นการอภิปรายและวิเคราะห์ผลการวิจัยเพิ่ม

เดิมจากตารางแจกแจงความถี่ โดยใช้วิธีบรรยาย (narration) ประกอบข้อมูลจากตารางแจกแจงความถี่ และยกข้อความกำกับจากชิ้นงานเขียนที่ทำการวิจัย เพื่อวิเคราะห์ว่า แนวคิดเรื่อง "ชาติพันธุ์นิยม" (racism) "ชาตินิยม" และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-ลาว มีอิทธิพลต่อการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับชาวลาวและประเทศลาวในหนังสือพิมพ์ไทยอย่างไรบ้าง และตัวแปรทั้งสามตัว มีอิทธิพลต่อหนังสือพิมพ์ไทยอย่างเป็นอิสระต่อกัน หรือขึ้นต่อกัน เพื่อนำข้อสรุปไปสู่การตอบคำถามของปัญหาวิจัยข้อ 4 คือ

ปัญหาวิจัยข้อ 4 จากการศึกษาภาพลักษณ์ของประเทศลาวในหนังสือพิมพ์ไทย แนวคิดชาติพันธุ์นิยม และชาตินิยม มีอิทธิพลต่อการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับประเทศลาวหรือชาวลาวหรือไม่ อย่างไร?

หน่วยของการวิเคราะห์

ในงานวิจัยชิ้นนี้ มีหน่วยของการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. คำ (word) ซึ่งจะสามารถบ่งบอกถึงความคิด ความรู้ทัศนคติ ค่านิยม ฯลฯ ของผู้เขียนที่มีต่อชาวลาวได้ เช่น "อ้ายไทยน้องลาว" "ลาวอพยพ"
2. แนวคิด (theme) หมายถึงความคิดหรือแนวเรื่องที่ผู้เขียนได้แสดงเจตนาในความคิดเห็นอย่างแน่ชัด ซึ่งตามปกติจะเป็นข้อความหรือประโยคที่ชี้ แสดง หรือสะท้อนทัศนคติที่มีต่อชาวลาว
3. รูปแบบของเนื้อหา เช่น ข่าว บทความ บทบรรณาธิการ บทสัมภาษณ์ ฯลฯ
4. ชนิดหรือประเภทของเนื้อหา เช่น เป็นเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง การทหาร วัฒนธรรม การศึกษา สงคราม กีฬา ฯลฯ
5. จำนวนชิ้นของงานเขียน และพาดหัวข่าว (headline)
6. คอลัมน์นิ้วของงานเขียน และพาดหัวข่าว
7. ตำแหน่งของงานเขียน ว่าจัดวางอยู่ในหน้าไหนของหนังสือพิมพ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และสยามรัฐ ในช่วงปีพ.ศ. 2528-2537 ซึ่งจะหาได้จากหอสมุดแห่งชาติ หอสมุดสำนักงานหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและสยามรัฐ หรือแหล่งอื่น ๆ โดยสุ่มคัดเลือกตัวอย่างตามตารางที่กำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างไว้

2. อ่านข่าว บทความ บทบรรณาธิการ คอลัมน์ สารคดีจากหนังสือพิมพ์กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกเฉพาะข่าว บทความ บทบรรณาธิการ คอลัมน์ และสารคดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเทศลาวและชาวลาว
3. วิเคราะห์เนื้อหาของข่าวแต่ละชิ้น และลงรหัสในแบบบันทึกข้อมูลตามที่กำหนด
4. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา โดยการนำรวบรวบสร้างตารางแจกแจงความถี่ และเปรียบเทียบผลการศึกษิตตามปัญหาวิจัยทั้ง 4 ข้อ
5. อภิปรายและวิเคราะห์ผลการวิจัย โดยยกตัวอย่างข้อความในเนื้อหาข่าว แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประกอบ

วิธีการลงรหัสภาพลักษณ์

เนื่องจากการศึกษาการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับลาวในหนังสือพิมพ์ไทย นอกจากจะศึกษาลักษณะการนำเสนอข่าว โดยดูจาก ปริมาณ หัวข่าว ประเด็นข่าว แหล่งข่าว ฯลฯ แล้ว งานวิจัยชิ้นนี้ยังมุ่งเน้นศึกษา "ภาพลักษณ์" ของชาวลาวและประเทศลาวที่ปรากฏอยู่ในหัวข่าว และเนื้อหาข่าวอีกด้วย เพราะภาพลักษณ์ ซึ่งเป็นผลที่จะเกิดขึ้นกับการรับรู้ของผู้อ่าน จะสะท้อนให้เห็นทัศนคติเบื้องหลังของหนังสือพิมพ์ ว่าเขาแท้จริงเลือกสรร ตอกย้ำ หรือสร้างภาพเช่นนั้น ๆ มาให้ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ได้ทราบ และสามารถที่จะเชื่อมโยงเข้าสู่แนวคิดเรื่อง "ชาติพันธุ์นิยม" ได้ง่าย

การวัดค่าภาพลักษณ์ในงานวิจัยชิ้นนี้ จะแบ่งการลงรหัสของภาพลักษณ์คร่าว ๆ เป็น 3 แบบคือ ภาพลักษณ์ที่เป็นลบ เป็นกลาง และเป็นบวก

ภาพลักษณ์ที่เป็นลบ หมายถึง ภาพที่เกิดขึ้นในใจผู้อ่าน และทำให้เกิดความรู้สึกในทางลบต่อคนลาวและประเทศลาว โดยอนุมานจากคำ วลี ประโยค หรือข้อความใด ๆ ในเนื้อหาหนังสือพิมพ์ที่มีข้อความส่อไปเช่นนั้น เช่น ข้อความที่สะท้อนให้เห็นว่า ลาวมีความไม่จริงใจ เจ้าเล่ห์ ด้อยพัฒนา ยกตัวอย่างเช่น ข้อความว่า "ประเทศที่เป็นภัยต่อความมั่นคง" ให้ค่า 1 ในหัวข้อภาพลักษณ์ที่เป็นลบ

ภาพลักษณ์ที่เป็นกลาง หมายถึง ภาพในใจผู้อ่านที่ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกในทางบวกหรือลบ

ต่อคนลาวหรือประเทศลาว โดยจะอนุมานจากคำ วลี ประโยค หรือข้อความใด ๆ ในหนังสือพิมพ์ ที่ให้แต่ข้อเท็จจริง ไม่ได้ให้ภาพลักษณ์ใด ๆ เช่น "ผู้นำรัสเซียเยือนเวียงจันทน์" เป็นต้น

ภาพลักษณ์ที่เป็นบวก หมายถึง ภาพเน่ใจผู้อ่านที่ทำให้เกิดความรู้สึกในทางบวกต่อคนลาวหรือประเทศลาว โดยอนุมานจากคำ วลี ประโยคหรือข้อความใด ๆ ในหนังสือพิมพ์ที่สะท้อนให้เห็นว่า ลาวมีความจริงใจ เป็นมิตร มีวัฒนธรรม จลาต พัฒนา ทันสมัย เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น ข้อความว่า "เรามองว่าลาวมีเจตนาดี ที่ต้องการให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันดีขึ้น" จะลงรหัสให้ค่าเป็น 1 ในหัวข้อภาพลักษณ์บวก

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ภาพลักษณ์ของชาวลาวและประเทศลาวจะเป็นภาพลบมากกว่าภาพบวก ทดสอบด้วยการ เปรียบเทียบค่าร้อยละของภาพลักษณ์ลบและบวก

สมมติฐานที่ 2 ภาพลักษณ์ของชาวลาวและประเทศลาวระหว่าง 2 ช่วงในรอบทศวรรษ จะแตกต่างกันคือ

-ช่วงปี 2528-2532 ภาพลักษณ์ของชาวลาวจะเป็นลบมากกว่าในช่วงหลัง

-ช่วงปี 2533-2537 ภาพลักษณ์ของชาวลาวจะเป็นลบน้อยกว่าช่วงแรก

ทดสอบด้วยการ เปรียบเทียบค่าร้อยละของภาพลักษณ์ลบและบวกทั้งสองช่วง

สมมติฐานที่ 3 ภาพลักษณ์ของประเทศลาวและชาวลาวในหนังสือพิมพ์ไทย จะเปลี่ยนแปลงไปตามประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างไทยลาวที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา กล่าวคือ

- เมื่อความสัมพันธ์ไทย-ลาวดำเนินไปด้วยดี ภาพลักษณ์ของลาวจะเป็นบวกมากกว่า

- เมื่อความสัมพันธ์ไทย-ลาวเกิดความขัดแย้ง ภาพลักษณ์ของลาวจะเป็นลบมากกว่า

สามารถอธิบายตัวแปรของสมมติฐานนี้ดังนี้

ความสัมพันธ์ไทย-ลาว _____ ภาพลักษณ์ของลาวในหนังสือพิมพ์ไทย

(ตัวแปรนา)

(ตัวแปรตาม)

สมมติฐานข้อนี้ใช้วิธีทดสอบแบบคุณภาพ ได้แก่ นำผลการวิจัยโดยภาพรวมที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดยอ้างอิงจากหลักฐานต่าง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างความสัมพันธ์ไทย-ลาวในแต่ละช่วงเวลา คำพูด คำประกาศของผู้นำไทยและลาว มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับผลการวิจัยที่ได้ ว่าตัวแปรทั้ง 2 มีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันหรือไม่

สมมติฐานที่ 4 คาดว่าจะพบว่า แนวความคิดชาติพันธุ์นิยมมีอิทธิพลต่อการนำเสนอภาพลักษณ์ของลาวในหนังสือพิมพ์ไทย นอกจากนี้ แนวคิดเรื่องชาตินิยมจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลและจะสนับสนุนแนวความคิดชาติพันธุ์นิยมในการให้ภาพลักษณ์ของลาวเป็นลบ

สมมติฐานข้อนี้ใช้วิธีการทดสอบแบบคุณภาพ ได้แก่ การนำผลการวิจัยที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อให้เห็นแนวความคิดชาติพันธุ์นิยมที่สะท้อนให้เห็นในรูปของการเสนอข่าว โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาตามวิธีของ Teun A. Van Dijk¹ ที่วิเคราะห์แนวความคิด racism ในเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ โดยวิเคราะห์จาก หัวข่าว หัวเรื่อง ประเด็นข่าว การอ้างแหล่งข่าว ปริมาณการนำเสนอข่าว ตำแหน่งของข่าว

นอกจากนั้น ยังจะต้องนำตัวแปรทั้งสามตัว คือ แนวความคิดชาติพันธุ์นิยม ชาตินิยม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-ลาว มาวิเคราะห์ถึงอิทธิพลที่มีต่อการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับลาว ว่าแต่ละตัวแปรมีความเกี่ยวข้องกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อนำไปสรุปข้อสรุปว่า เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไทยมีแนวความคิดชาติพันธุ์นิยมสะท้อนอยู่หรือไม่ และแนวคิดนั้นสะท้อนออกมาโดยลำพังหรือมีปัจจัยอื่น ๆ ร่วม

¹ดูรายละเอียดใน Teun A. Van Dijk, Racism and the Press, London: Routledge-Critical Studies in Racism and Migration, 1991, lesson 3-8.